

Jan Vapaavuori: Entä jos olympiakisoja ei olisi?

Kuva: Salla Karjalainen

Jan Vapaavuori haluaa nostaa Suomen Olympiakomitean profiilia liikuntapoliittisena toimijana. Hän hakee lisää liikettä kaikilla tasoilla. Hankala tehtävä, voisi sanoa. Sen tietää myös ”Janne”. Olympiakisoja ja -liikettä on hänen mielestään arvosteltu sekä syystä että suotta.

OLYMPIAKOMITEAN PUHEENJOHTAJAKSI marras-kuussa 2020 valittu Vapaavuori liikkuu Sporttitalolla kuin kotonaan. Kuulumiset vaihtuvat lennosta ja rento sanailu soljuu. On helppo nähdä, että ”Janne” on ottanut komitean kotikentäkseen.

Tokion olympiakisojen 2020/2021 jälkimaun voi Vapaavuoren mukaan tulkita hapanimeläksi. Tunnelma Tokiossa oli erikoinen, kun maailman parhaat urheilijat kilpailivat tyhjien katsomoiden edessä. Silti kisojen läpivienti oli Vapaavuoren mielestä oikea päätös. Japani ei voinut kasvo-

jen menettämisen takia jättää kisoja järjestämättä, vaikka enemmistö japanilaisista vastusti kisojen järjestämistä. Yhteiskunnan kurinalaisuuden ansiosta korona ei ryöstäytynyt käsistä. Olympiakisat osoittivat taas maailmalaajuuden vetovoimansa, vaikka soraääniä kuului tavallista enemmän kisojen aikana.

Suomalaisten suoritukset herättivät paikan päällä käyneessä puheenjohtajassa enemmän iloa kuin surua, vaikka mitaleita kertyi lopulta kaksi himmeintä. ”Yksi enemmän kuin Rioissa”, Vapaavuori muistuttaa. Lisäksi suurin osa suomalaisurheilijoista ylsi vähintään omalle tasolle. Muut Pohjoismaat kiisivät kuitenkin mitalitilastossa karkuun. Opetus- ja kulttuuriministeriön mukaan on taas aika arvioida huippu-urheilun tilaa. Vapaavuori pitää arviointia tervetulleena. Hän sanoo komitean olevan valmis osallistumaan arvioinnin toteutukseen.

Kansainvälisen olympialiikkeen suunnasta on keskusteltu paljon. Suomi ei pysty yksinään Vapaavuoren mie-

lestä muuttamaan KOK:n suuntaa, mutta yhdessä Pohjoismaiden ja Länsi-Euroopan maiden kanssa Suomella on mahdollista vaikuttaa järjestön toimintaan. Hän nostaa esiin **Emma Terhon** valinnan KOK:n urheilijakomission puheenjohtajaksi. Terholla on KOK:n hallituksen jäsenenä mahdollisuus vaikuttaa urheilijoiden asemaan ja myös olympialiikkeen käytännön toimintaan.

Kansainvälisillä kentillä paljon liikkuneen Vapaavuoren mielestä olympialiikkeen julkisuuskuvassa korostuvat liiaksi kielteiset asiat. KOK suuntaa merkittävän osan olympiakisojen tuotoista eri maiden olympiakomiteoille ja urheilumuodoille. Lisäksi olympialaisten osanottajamäärä on rajattu kesäkisoissa 10 500 ja talvikisoissa 2 900 urheilijaan.

Vapaavuori myöntää, että KOK on monimutkainen yhteisö, jonka likikään kaikki jäsenet eivät pidä tärkeinä demokratiaa tai tasa-arvokysymyksiä. Hän vertaa olympialiikettä Yhdistyneisiin Kansakuntiin: maailmanjärjestöllä

Jan Vapaavuori (s. 1965)

Suomen olympiakomitean
puheenjohtaja 2020–

Helsingin pormestari 2017–2021

Euroopan investointipankin
varapääjohtaja 2015–2017

Elinkeinoministeri 2012–2015

Valtion liikuntaneuvoston
puheenjohtaja 2011–2012

Asuntoministeri 2007–2011

Kansanedustaja 2003–2015

Oikeustieteen kandidaatti 1989

Puoluekanta: kokoomus

Juossut neljä maratonia, parhaimmillaan neljän tunnin pintaan.

Kuva: Salla Karjalainen

on merkityksensä, vaikka sen asema ja oikeutus kyseenalaistetaan KOK:n tapaan.

– Mitä meillä olisi, jos olympiakisoja ei olisi. Tyhjiö täytyisi jollain muulla, pohtii Vapaavuori.

Rahakin ratkaisee

Suomalaisessa liikuntakulttuurissa on puhuttu paljon Veikkauksesta, jonka toimintaa ravistelevat sekä koro-

na että yhtiön toiminnan eettisestä oikeutuksesta käytävä keskustelu. Veikkauksen tilannetta Vapaavuori katsoo liikunta- ja urheiluväen näkökulmasta. Vuonna 2017 muodostettu ”uusi Veikkaus” toi mukanaan Raha-automaattiyhdistykseen liittyvät ongelmat, joita ei osattu liikuntapiireissä ottaa huomioon. Liikunta ja urheilu ovat joutuneet osittain sijaiskärsijöiksi, mutta Olympiakomitean ei kannata Vapaavuoren jäädä makaamaan tuleen, vaan arvioida muuttunutta tilannetta realistisesti.

Vapaavuoren mukaan Olympiakomitea pystyy elämään joko kokonaan budjettirahoituksen pohjalta tai nyky- ja budjettimallin yhdistämällä. Suora budjettirahoitus toisi tiettyä jatkuvuutta, mutta toisaalta se kaventaisi jossain määrin liikunta- ja urheiluliikkeen autonomiaa. Liikuntapoliittiseen keskusteluun Vapaavuori kaipaa lisää syvyyttä. Kaikki puolueet ovat näennäisen liikuntamyönteisiä, mutta suuret sanat ovat hänen mukaansa näkyneet vain pieninä tekoina.

Valtion liikuntabudjetin kohdentumista on arvosteltu rajusti. Kärjistetysti on väitetty, että turha hallinto, joutavat liikutteluohjelmat ja tyhjäätoimittajat syövät kuormasta, eikä urheilijoille riitä kuin roposia. Vapaavuori katsoo tilannetta laaja-alaisesti. Hänen mielestään suoriin urheiliija-apurahoihin tuijottaminen antaa väärän kokonaisuudesta. Liikuntabudjetti koituu monelta osin myös urheilijoiden hyväksi.

– Jos katsotaan esimerkiksi liikuntapaikkarakentamista, niin se hyödyttää myös urheilijoita. Ja yhtä lailla liikunnan harrastajia.

Vapaavuoren mukaan päällekkäisistä toiminnoista ja hallinnosta voidaan aina puhua. Karsittavaakin voi löytyä, mutta ilman rakenteita ei tulla toimeen. Esimerkiksi kansallinen ja kansainvälinen kilpailutoiminta vaatii tuekseen lajiliittoja. Kilpailuiden järjestäminen ja valmentajakoulutus eivät 2020-luvulla toteutuisi nykyisessä laajuudessaan talkootyönä.

Lisää liikkumista – mutta miten?

Vapaavuori puhui syksyllä 2020 puheenjohtajakampanjassaan voimallisesti liikkumisen edistämisen puolesta. Olympiakomitean valmisteilla olevaan strategiaan liikunta ja liikkuminen tulevat hänen mukaansa sisällyttämään. Vapaavuori myöntää, että asiasta on monta mieltä, miestä ja naista. Hän näkee kuitenkin, että olympiakomite-

---

”Meillä on Suomessa huipputason sairaudenhoito. Mutta ei terveydenhoito. Ennaltaehkäisy on unohtunut. Ja siinä liikkumisella on iso merkitys.”

---

an on otettava suurempi rooli suomalaisessa liikuntakulttuurissa kaikilla sen osa-alueilla – huippu-urheilussa, kilpaurheilussa, liikunnassa ja liikkumisessa.

Helsingin kaupungin pormestarina vuosina 2017–2021 toimiessaan Vapaavuori pani liikkeelle liikkumisohjelman. Hän on silminnähdessä tyytyväinen pohtiessaan aloitteen merkitystä.

– Helsingin kokoisessa kaupungissa ei ole maailmanlaajuisestikaan toteutettu vastaavaa.

Ohjelma ei ole välttämättä saanut kaupunkilaisia hetkessä liikkeelle, mutta on ravistellut kaupungin hallintoa miettimään, miten liikkumista voidaan lisätä. Vapaavuori näkeekin, että tuloksia pitää maltaa odottaa. Koulut ja päiväkodit lähtivät oitis mukaan, kaupunkisuunnittelussa oltiin myös valmiita osallistumaan, mutta sosiaali- ja terveyspuoli liikkui hitaammin.

Liikkumisohjelman tapaista ajattelua tarvitaan hänen mukaansa koko suomalaisessa yhteiskunnassa. Soteuudistusta on Vapaavuoren mielestä suunnannut liikaa erikoissairaanhoidon ja akuuttiajattelun.

– Meillä on Suomessa huipputason sairaudenhoito. Mutta ei terveydenhoito. Ennaltaehkäisy on unohtunut. Ja siinä liikkumisella on iso merkitys.

Koronasta korkoa liikuntaan?

Vapaavuori näkee, että koronapandemia on tuonut liikkumisen merkityksen uudella tavalla esiin. Kun järjestetyssä liikunnassa on ollut pakkotaukoja, niin se on heijastunut koko yhteiskuntaan. Etenkin lasten ja nuorten harrastustoiminnan arvo on piirtynyt terävänä. Ei yksin liikunnan, vaan myös sosiaalisten suhteiden kautta. Lasten ja nuorten liikunnassa on mukana myös paljon aikuisia, joiden elämään toiminta tuo osaltaan sisältöä.

Tutkimustiedon merkitys on Vapaavuoren mielestä korostunut sekä liikunnassa että urheilussa. Huipulle on vaikea päästä ilman välittömästi käytettävissä olevaa dataa ja syvällisempää tutkimustietoa. Tutkimus on myös syventänyt liikkumisen merkityksen ymmärtämistä. Nopeasti muuttuvassa maailmassa tiedontarpeet elävät, mikä on tutkimuksen ja tutkijoiden kannalta ongelmallista.

Vapaavuori pohtii hetken ennen kuin antaa liikkumisvinkkinsä. Viikon mittaan kertyvillä liikuntakerroilla on oma merkityksensä, mutta kaikkein tärkeimmäksi hän nimeää arkisen liikkumisensa.

– Kymmenen tuhannen askeleen täyttymistä seuraan. Luulen, että se vaikuttaa kaikkein eniten hyvinvointiini.

JOUKO KOKKONEN